עדים החתומין על הגט ושמותן כשמות עובדי כוכבים מהו אמר ליה לא בא לידינו אלא לוקום ולום והכשרנו [א]ודוקא לוקום ולום דלא שכיחי ישראל דמסקי בשמהתייהו אבל שמהתא אחריני דשכיחי ישראל דמסקי בשמהתייהו לא א] איתיביה [ב]גיטין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהם אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשירין מפני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים התם כדקתני טעמא מפני שרוב ישראל שבחוץ לארץ שמותיהן כשמות עובדי כוכבים ואיכא דאמרי כי מתניתא בעא מיניה ופשט ליה ממתניתא: **מתני'** [ג]האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור בשניהם יחזור דברי ר"מ וחכ"א [ד]בגיטי נשים [ה]אבל לא בשחרורי עבדים [ו]לפי [ז]שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי ושלא לזון את אשתו אינו רשאי אמר להם והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו אמרו לו מפני שהוא קניינו: **גמ'** יתיב רב הונא ורב יצחק בר יוסף * קמיה דר' ירמיה ויתיב ר' ירמיה וקא מנמנם ויתיב רב הונא וקאמר ש"מ מדרבנן [ח]התופס לבעל חוב קנה א"ל רב יצחק בר יוסף ואפי' במקום שחב לאחרים א"ל אין אדהכי איתער בהו ר' ירמיה * אמר להו דרדקי הכי [ט]א"ר יוחנן [י]התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה וא"ת משנתינו כל האומר תנו כאומר זכו דמי אמר רב חסדא התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים באנו למחלוקת רבי אליעזר ורבנן [כ]דתנן מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ר' אליעזר אמר זכה לו וחכ"א [ל]יתננו לעני הנמצא ראשון אמר אמימר ואיתימא רב פפא

דלמא

עדים החתומין על הגט. ומא"י בא דהא לא קאמר ממדינת הים: **ושמותיהן כשמות עובדי כוכבים.** ולא ידעינן אי עובדי כוכבים נינהו או ישראל: **מהו.** לאכשורי בעדי מסירה: **לא בא לידינו.** גט שמות עובדי כוכבים חתומין בו: **אלא.** אחד שהיו חתומין בו לוקום ולום: **והכשרנו.** בעדי מסירה: **ודוקא לוקום ולום.** שמות מובהקין הן ולא אתי למיסמך עלייהו: **אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבי' כשרים.** ואפי' בלא עדי מסירה וכל שכן בעדי מסירה דלא מחזקינן להו אלא בישראל לפי שרוב ישראל שבחו"ל כו' ולאו אמרת לוקום ולום דוקא: **התם כדקתני טעמא.** וכי א"ר יוחנן בא"י דאין רוב שמותיהן כשמות עובדי כוכבים הילכך מספקינן דילמא עובדי כוכבים נינהו ופסולין ואפילו בעדי מסירה כרבנן דמתני': **ואיכא דאמרי כי מתניתא בעא מיניה.** גיטין הבאין ממדינת הים ושמותיהן כשמות עובדי כוכבים מהו: **ופשט ליה.** ר' יוחנן ממתנית' דכשירין דבחזקת ישראל נינהו מפני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים: **מתני' רצה לחזור בשניהם.** קודם שהגיע ליד האשה והעבד: **יחזור.** ואין השליח יכול לזכות בהן לצרכו דחוב הוא להן כדמפרש לקמיה: **וחכמים אומרים בגיטי נשים.** יכול לחזור אבל לא בשחרור: **שזכין לו כו'.** וזכה בהן השליח לצרכו: **שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי.** הילכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזונות דבלאו הכי נמי אי בעי לא זיין ליה. אבל שלא לזון את אשתו אינו רשאי הילכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני: **והלא הוא פוסל את עבדו.** בגט זה: **מן התרומה.** אלמא חוב הוא לו: **אמרו לו מפני שהוא קניינו.** האי דמיפסל בגיטא מן התרומה מפני שהוא קניינו דכהן עד עכשיו וכי משחרר ליה לאו קניינו הוא. ובגמרא ו) מפרש מאי קאמר: **גמ' ש"מ מדרבנן.** דאמרי שהשליח יתפוס השטר לצורך העבד ואע"ג דבעל קמהדר ביה ואינו עוד שלוחו ותפיסה בעלמא הוא בע"כ: **התופס לב"ח.** אדם מן השוק שתופס מטלטלי בנכסי ראובן לצורך שמעון שהוא בעל חוב קונה: **ואפי' במקום שחב לאחרים.** לשון שאלה הוא (א) ונשמע מיניה נמי דאפי' במקום שחב התופס הזה בתפיסתו ואת ללוי דהוה ליה נמי בעל חוב דראובן ותופס זה שקדם ותפס לצורך שמעון מפסיד את לוי ותימא נמי קנה דהא מתני' נמי שליח זה תופס לעבד וחב לבעלים: **ואם תאמר משנתינו.** הא שמעינן ממתני' דקנה: **כאומר זכו דמי.** ואין זה כשאר תופס אלא כבעל עשאו שליח לזכות בו ואע"פ שהעבד לא ידע וזכין לאדם שלא בפניו: **מי שליקט.** כ"ה עשיר שליקט את הפיאה כו' והיינו מקום שחב לעניים:

לא

עדים החתומים על הגט ושמותיהן כו'. פי' מי אמרי' דישראל נינהו וכשר לר"מ או בעדי מסירה לרבי אלעזר דלא תלינן להו בעובדי כוכבים אלא א"כ ידוע בודאי שהן עובדי כוכבים דלא שכיחי מלתא שיחתמו עובדי כוכבים בגיטין או דלמא כיון דשמותיהן כשמות עובדי כוכבים חיישינן שמא עובדי כוכבים נינהו ולא מתכשרי אפי' בעדי מסירה לרבי אלעזר ואפי' לר"ש דהא לא מכשיר אלא בשמות מובהקין והכא הם שמות שאין מובהקין דהא מספקינן אי עובדי כוכבים הם אי לאו ובשמות מובהקין ליכא לספוקי דפשיטא דעובדי כוכבים הן דהא בכל דוכתי לא חיישי' דלמא אתו למיסמך עלייהו וקאמר לא בא לידינו אלא לוקום ולום והכשרנו משום דהוו שמות מובהקין ולא אתו למיסמך עלייהו כר"ש אבל בשמות שאין מובהקין דלאו ודאי עובדי כוכבים נינהו חיישינן וקא פריך מגיטין הבאין ממה"י כו' וקס"ד דהא דקתני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים לא להכשיר דוקא במדינת הים קאתי אלא נותן טעם לדבר דרגילות הוא דמסקי ישראל בשמות עובדי כוכבים שהרי בח"ל רובן כשמות עובדי כוכבים הילכך בא"י נמי אין לחוש שמא עובדי כוכבים הן דאין רגילות לחתום עובדי כוכבים בגיטין ומשני דוקא בבאין ממח"ל קמכשרי. כן נראה לר"י:

בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים. בירושלמי בעי הגע עצמך היה עבדו של קאין הרי חובה הוא לעבד הרי שהיתה אשתו של מוכה שחין הרי זכות הוא לה לית לך אלא כהדא אילו המוכר עבדו שלא מדעתו שמא אינו מכור אילו המגרש אשה שלא מדעתה שמא מגורשת היא פירוש על ידי אחר העבד נמכר על כרחו ואין האשה מתגרשת על ידי אחר בעל כרחה:

יתיב רב הונא ורב יצחק קמיה דר' ירמיה. אר"ת דאין זה רב הונא שמוזכר סתם בכל הש"ס דאותו היה גדול הרבה מר' ירמיה ולא הוה יתיב קמיה ועוד דקרי להו דרדקי ור' ירמיה תלמידו של ר' זירא וקטן ממנו כדאמר בנדה (דף כג.) בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא כו' עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לידי גיחוך ולא גחך ור' זירא תלמידו של רב יהודה כדאמרינן דהוה מישתמיט מרב יהודה משום דבעי למיסק לארץ ישראל ושמואל שהיה רבו של רב יהודה היה צריך לו לרב הונא כדאמר בריש פירקין (דף ה.) בעא מיניה שמואל מרב הונא ב' שהביאו גט כו' ובחולין פ"ק (דף יג.) בעא מיניה שמואל מרב הונא מניין למתעסק בקדשים כו' (ו): **שמע** מינה התופס לבעל חוב קנה. תימה לר"י אפילו אי תופס לבעל חוב קנה היינו משום שהוא שליח וקונה אפילו בע"כ לפי שהוא חייב כאילו תפס הוא עצמו אבל כאן אפי' העבד עצמו אינו יכול לעכב את האדון מלחזור בו אם היה נותן גט שחרור לדעת כן שלא ישתחרר בקבלה זו כי אינו חייב לשחררו אם כן למה יעכב המקבל את האדון מלחזור כיון דהשתא ס"ד דהאומר תנו לאו כזכי דמי ועוד מה חייב האדון לעבד דחשיב ליה תופס לב"ח ואי חשיב משום דעבד ליה ניחא נפשיה כמו שפר"ת לקמן על מילתא אחריתא אם כן היכי חשיב ליה חב לאחרים ונראה לר"י דחשיב קצת חוב משום דעבד ליה ניחא נפשיה ומ"מ חשיב ליה חב לאחרים שהרי אינו חייב לו האדון כלום והכי פירושו בשלמא אי תופס לבע"ח קנה אין תימה אם גם כאן קנה בקבלה זו לענין שלא יוכל לחזור דמשום דעבד ליה ניחא נפשיה רוצה הוא שיהיה בעל חוב בכך שיוכל לעכבו מלחזור ואע"פ שלא נתכוון לכך המקבל דעתו הוא לקבל כמו שרוצה האדון אבל אם התופס לבעל חוב לא קנה כל שכן זה שאינו ב"ח אלא דעבד ליה ניחא נפשיה שיוכל האדון לחזור בו: **התופס** לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה. אפילו עשאו שליח כדמוכח בפ' הכותב (כתובות דף פד:) גבי יימר בר חשו דאמר ליה לשלוחיה כו' ודלא כפירוש רש"י דפי' בפ"ק דב"מ (דף י.) דכעשאו שליח לכ"ע קנה דאין חילוק דאפילו לא עשאו שליח שלוחו הוא דזכייה מטעם שליחות כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף י:) ובפ' אין בין המודר (נדרים דף לו:) וא"ת דהכא קאמר ר"י התופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה ובפרק קמא דב"מ (דף י.) קסבר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והא בהא תליא כדאמר התם רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו לא קנה מ"ט הוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים וי"ל דר' יוחנן מחלק בין מציאה לב"ח דשאני מציאה דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה: **כל** האומר תנו כאומר זכו דמי. וא"ת והא ר' יוחנן לית ליה תן כזכי דקאמר בפ"ק דב"מ (דף י.) המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וא"ת מתניתין דקאמר תנה לי ולא אמר זכה לי ותירץ ר"ת דדוקא היכא דדעת אחרת מקנה אותו אמרינן תן כזכי ולא במציאה וא"ת למ"ד (לקמן דף יג:) דלא תקון מעמד שלשתן אלא בפקדון מה הוצרכו לתקן מעמד שלשתן דאמר בפירקין דהוי הלכתא בלא טעמא תיפוק ליה משום דתן כזכי ויש לומר דהוצרכו לתקן במעמד שלשתן דקני אפילו אין הפקדון ביד הנפקד שהניח הפקדון ביד אחרים או שיקנה אפי' בע"כ של נפקד כמו שאפרש לקמן בע"ה (שם ד"ה גופא) דקנה נמי בע"כ ואם תאמר ומתני' דלקמן (שם.) תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ומוקי לה רב זביד במעמד ג' ואמאי לא מפרש טעמא דמתני' משום דתן כזכי ואור"ת דתן לא הוי כזכי אלא כשמוסר לו הדבר מיד ליד ומתני' לא משמע דמיירי בהכי ועוד השתא הוה דבבא מציעא גבי מלוה והוצרכו נמי לתקן מעמד שלשתן דקנה אע"פ שמופקד בידו מקודם לכן אף ע"ג

עין משפט נר מצוה

סד א טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' יט:

סה ב מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכ"ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמ סעי' א':

סו ג מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ח סמג עשין פו טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' עו:

סז ד מיי' פ"ד מהל' זכיה ומתנה הל"ב ופ"ה מה' עבדים הל' ג ופ"ו שם ה"ח טוש"ע חו"מ סי' רמג סעיף א:

סח ה מיי' פ"כ מהל' מלוה ולוה הל"ב סמג עשין צד טוש"ע חו"מ סי' קה סעי' ד:

סט ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' א:

ע ז מיי' פ"ב מהל' מתנות עניים הל"יט:

◆

מוסף רש"י

הובא בעמוד הבא.

◆

תוספות רי"ד

מתני' האומר תן גט זה אשתי ושטר שחרור זה עבדי אם רצה לחזור שניהם יחזור דברי ר"מ חכ"א בגיטי נשים אבל א בשחרורי עבדים לפי זכין לו לאדם שלא בפניו אין חבין לו אלא בפניו אם ירצה שלא לזון את בדו רשאי ושלא לזון את שתו אינו רשאי אמר להן הרי הוא פוסל את עבדו ן התרומה כשם שהוא וסל את אשתו אמרו לו פני שהוא קניינו פי' אם צה הבעל לחזור בשניהם דם שיגיע השליח ליד אשה וליד העבד יחזור קסבר ר"מ הפסד וחוב א להן לאותן שישתלחו ין חבין לאדם אלא בפניו ומר אין אדם נעשה שליח אדם להיות נפסד על ידו "כ עשאו הוא שליח ע היה דר"מ במתניתין ואמרי שחרור אינו יכול לחזור מסר ליד שליח זה ע"פ שלא עשאו העבד שליח דקסבר זכות הוא בר שיצא מתחת ידי רבו חירות הבין לאדם שלא בפניו דאין מהדרי רציחא ליה וי אשה שלוחה להכי ם ירצה וכו' הילכך כי משחרר לזה לא מפסיד לזה נות דבלאו הכי נמי אי לא דיין ליה אבל אם שלא לזון את אשתו רשאי הילכך כי מגרש מפסיד לה מזונות. והלא פוסל את עבדו בגט מן התרומה אם כהן (הבעל) [האדון] אלמא הוא לו. א"ל מפני הוא קניינו הא הפסיל מן התרומה מפני שהוא קנינו דכהן עד עכשיו היה וכי משחרר לזה לאו קנינו הוא (הואו) ולקמן מפרש מהדרי ליה. יתיב רב הונא ורב יצחק בר יוסף קמיה דר' ירמיה ויתיב ר' ירמיה וקא מנמנם ויתיב רב הונא וקאמר ש"מ מדרבנן התופס לב"ח קנה פי' ש"מ מדרבנן דאמרי שהשליח יתפוס הגט לצורך העבד ואע"פ שרבו רוצה לחזור בו ואינו עוד שלוחו כוי"ה התופס לב"ח בעל אדם מן השוק שתפס מטלטלי ראובן לצורך שמעון שהוא בעל חוב קנה: א"ל רב יצחק בר יוסף אפילו במקום שחב לאחרים א"ל אין פי' ש"מ דאפילו במקום שחב התופס הזה בתפישתו

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ו], ב) [לעיל ט:], ג) עירובין פא: קידושין כג. וש"נ, ד) כתובות פד: ב"מ י., ה) ב"מ ט: פאה פ"ד מ"ט, ו) [לקמן יג.], ז) [וע"ע תוס' חולין יג. ד"ה כעוא].

◆

גליון הש"ס

גמ' קמיה דר' ירמיה. שבת דף סג ע"ב נדרים דף כט ע"ב: שם א"ל דרדקי כו'. פסחים נה ע"א.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואפי' במקום וכו' הוא כלומר ונשמע מיניה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' איתיביה גיטין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהן אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשרין. ע"כ מיי' פ"ו מהל' גירושין הל"ה ועיי"ש בכסף משנה ובלח"מ:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

זאת ללוי דהוי נמי ב"ח דראובן וזה שקדם ותפס לצורך שמעון מפסיד את לוי תימא נמי קנה דהא מתני' נמי שליח זה תופס לעבד וחב לבעלים שרוצה לחזור ואינן יכולים לרבנן ארדהכי איתער ר' ירמיה אמר להו דרדקי הכי אמר ר' יוחנן התופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה וא"ת משנתנו כל האומר תן כאומר זכה דמי פי' ואין זה כשאר תופס שהוא תפש מאליו ולא זכהו הבעל הלוה אבל הכא הרב זכהו ונתנו לו אע"פ שהעבד לא ידע וזכין לאדם שלא בפניו ולגבי עבד דזכות הוא לצאת וזכה בעבורו ואינו יכול לחזור בו אבל גבי אשה דחוב הוא לה אין חבין לאדם אלא בפניו ויכול לחזור בו וכן הלכה שהתופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה אבל במקום שאינו חב לאחרים קנה וי"ל דאי טעין לוה ואמר מסתפינא דלמא שמטת ואכלת להו טענתיה טענה ואי איניש מהימנא הוא שבקי' להו לגביה בשהדי עד דמטי ליד המלוה ואי לא א) להימיניה ויהיבנא להו ביד איניש דמהימן עד דמטו ליד המלוה. וי"ל דלא אמרינן הכי אלא דוקא היכא דלית ליה קרקע ואית ליה מטלטלי דמצי לזבוניהו או לאיטמורינהו מ"ה אמרינן שהתופס לב"ח קנה אבל היכי דאית ליה מקרקעי ומטלטלי לא כל היכנו לתפוס מטלטליו של זה שהרי המלוה אינו יכול להפסיד מעותיו וקי"ל כרבנן דאמרי זכות הוא לעבד שיצא מתחת ידי רבו לחירות דיחיד ורבים הלכה כרבים דזכין לו לאדם שלא בפניו הילכך מכי יהיב גיטא דחירותא לשליח וא"ל תן שטר שחרור זה לעבדי אישתחרר עבדא כל היכא דאיתיה ואע"ג דלא מטא גיטא דחירותא לידיה עיין בערוך ע' גב ס"פ

א) נראה דצ"ל ואי לא מהימן יהיבנא להו.